Richard Coudenhove-Kalergi főtitkár beszámolója az Európai Parlamenti Képviselők Uniójának kongresszusán 1950.09.18.

[…] Velencei kongresszusunk óta négy döntő esemény változtatta meg az Európa-kérdés jellegét:

a föderalista eszme veresége Strasbourgban;
az atlanti paktum aláírása;
a koreai háború;
a Schuman-terv.

Miként tudják, az Európa Tanács az angol–francia kompromisszumnak köszönheti létrejöttét, amely a miniszterek bizottságának gyámsága alá helyezi a tehetetlen közgyűlést, amelynek határozatai egyhangúságot igényelnek. Az Európa Tanács most zsákutcában van: konfliktus tört ki a miniszteri bizottság és a közgyűlés között, amelyet megbénít a föderalisták és föderalista-ellenesek vitája.

Az Európa Tanács reformjainak útját két akadály zárja le: először a közgyűlés kétharmados többségének elve, amely lehetővé teszi a föderalistaellenes kisebbségnek, hogy megakadályozzon minden föderalista határozatot; másodszor a miniszterek bizottságán belüli egyhangú döntés elve, mely a jelenlévő minisztereknek lehetővé teszi a reformjavaslatok meghiúsítását.

E tragikus helyzet mélyebb oka Franciaország és Nagy-Britannia alapvető véleménykülönbsége az európai összefogás kérdéséről.

Hat évszázad óta Franciaország Európa Piemontja; Pierre Dubois, Sully és de Saint-Pierre abbé korszakától Aristide Briand, Georges Bidault és Robert Schuman kezdeményezéséig bezárólag. Az Európa Tanács létrehozásával Franciaország végre megkísérelte megvalósítani régi álmát az egységes Európáról, amely a francia nemzet létérdekeinek is megfelel. Hiszen Franciaország biztonsága Németországhoz fűződő kapcsolatától függ. Csak az európai szövetségi állam képes az új német–francia háború veszélyének elhárítására. Egy államszövetség erre nem képes. 1914 és 1940 tapasztalatai után Franciaország közvéleménye nem engedi a német hadsereg újjászületését, még akkor sem, ha ez a hadsereg az Európa Tanács ellenőrzése alatt Franciaországgal szövetséges lenne. Másrészt Franciaország és Németország őszinte és tartós megbékélése csak az egyenjogúság alapján lehetséges. Egyenjogúság nélkül minden megbékélés képmutatás és minden együttműködés csak átmeneti lenne: nem élné túl azt a napot, amikor az oroszok Lengyelország új felosztására tennének javaslatot a németeknek, amelyet a lengyel lakosság Szibériába való deportálása kísérne, egy új Berlin–Moszkva–Peking hármas szövetség kiindulópontjaként.

Ennél fogva a német–francia unió, közösség, szövetség vagy együttműködés minden formája elégtelen. A két nép közötti béke csak akkor biztosítható, ha szövetségi állam

jön létre közös alkotmánnyal és szövetségi kormánnyal, egységes hadseregre, gazdaságra és valutára támaszkodva.

Egy az egyetlen forma, amely képes megóvni a németeket és az olaszokat a tragikus sorstól, hogy Moszkva csatlósai és rabszolgái legyenek. Ezért Róma és Bonn hajlandók minden erejükkel támogatni az európai szövetségi államot célzó francia politikát.

Londonból nézve az európai kérdésnek más optikája van. Anglia három államcsoport tagja: a Commonwealth-é, az angolszász közösségé és Európáé; történelme a Commonwealth-hez, nyelve az Amerikai Egyesült Államokhoz, a földrajz pedig Európához köti. A brit politika ezen három kapcsolat egyensúlyán nyugszik: egyiket sem akarja a másik érdekében feláldozni; elhatározta, hogy brit marad, angolszász és európai, anélkül, hogy választania kellene.

E hármas kötöttség magyarázza a brit politikát, amely csupán különleges helyzetének logikus következménye. Ki akarja építeni közösségét Európával, de csak addig, hogy az ne legyen bensőségesebb, mint közössége Indiával és az Egyesült Államokkal. Ezért utasítja el az európai parlament ötletét, ahogy visszautasítja a Commonwealth vagy az angol nyelvű államok parlamentjét is. Anglia ugyanis nem akarja, hogy az európaiak, az indiaiak, vagy az amerikaiak leszavazzák. Hasonló okokból utasítja el az alkotmányos kötöttségeket a Commonwealth-szel, Amerikával és Európával. Anglia meg akarja őrizni teljes szuverenitását, és egyúttal szoros kapcsolatokat kíván ápolni domíniumaival, Amerikával és Európával. Ezért őszintén kívánja az Európai Uniót, miközben ugyanakkor elutasítja azt a gondolatot, hogy alkotmányosan és szövetségi kormánnyal kötődjön a kontinenshez. Ez a magatartás azzal is magyarázható, hogy az átlagos angol számára a La Manche-csatorna szélesebbnek tűnik, mint az Atlanti-óceán, mert az óceánon túl angolul beszélhet, a La Manche-csatorna másik oldalán pedig nem. Ez a nép, amely generációkon keresztül a tengerek ura volt, az óceánt nem a kontinenseket elválasztó szakadéknak, hanem nagy, összekötő hídnak tekinti.

Ezen politikai és lélektani okok miatt Nagy-Britannia számára lehetetlen az európai szövetségi államban való részvétel. Ez a nemzeti politika megfelel az angol nép nagy többsége álláspontjának. A brit külpolitika a pártharcok felett áll; Eden egy napon Bevin politikáját folytatja, ugyanúgy, ahogy Bevin folytatta az övét! Aki a brit külpolitika változását várja egy kormányváltás után, az illúziókban ringatja magát. Az európaiaknak inkább azon kellene fáradozniuk, hogy megértsék ezt az angol magatartást, ahelyett, hogy bírálnák azt, hiszen ez pontosan megfelel Nagy-Britannia nemzetközi helyzetének: logikus és megalapozott. Lehetetlen az európai kérdés megoldására gondolni anélkül, hogy megértenénk a brit álláspontot.

Az Európa-gyűlés utolsó ülése nagyban hozzájárult ahhoz, hogy tisztázza a helyzetet. Ott kiderült, hogy bizonyos európai államok már most hajlandók lennének szövetségi államot alkotni, miközben mások ragaszkodnak korlátlan szuverenitásukhoz. Európa szívében a föderatív szemléletű államok jelentős csoportja létezik: Franciaország, Németország, Olaszország, a három Benelux állam és a Saar-vidék, 156 millió európaival és 60 millió afrikaival 15 millió négyzetkilométernyi területen. E hét államot magába foglaló szövetségi államnak több volna a lakossága és nagyobb a szövetségi területe, mint az Amerikai Egyesült Államoknak. Egy ilyen szövetség képes lenne arra,

hogy a világnak békét, polgárainak személyes szabadságot, valamint páratlan jólétet biztosítson.

Ez a csoport még névtelen, mert elvetjük a nevetséges és mesterséges neveket, mint „Finabela" vagy „Afritalux". A hozzá méltó elnevezéshez inkább felelevenítjük Nagy Károly emlékét, aki franciákat, németeket és olaszokat egyesített egyetlen birodalomban és ezzel a népvándorlás után letette mai Európánk alapkövét: francia király volt, római császár és germán hős. Ha valamilyen okokból ennek a nagy európéernek az emléke nem felel meg a közvéleménynek, akkor ezt a csoportot „Európai Egyesült Államoknak" is lehetne nevezni; hiszen a 13 amerikai gyarmat is az „Amerikai Egyesült Államok" nevet vette fel, amikor területük csak egy kis részét tette ki az amerikai kontinensnek.

Ez a szövetségi állam lenne a nagy szövetség magja. A belépés nyitva állna Európa valamennyi szabad állama előtt: így Európa számára ugyanazt jelentené, mint a három őskanton Svájc számára. E regionális Károly-szövetség létrehozásával az Európa Tanács jelentősége nem csökkenne, hanem erősödne. Hiszen a szövetség összekötő kapocs lenne Európa föderációs és nem föderációs államai között, azaz a kontinens, a brit szigetek és Skandinávia között.

Az új világ nagy például szolgált a kontinensnek és Nagy-Britanniának az Egyesült Államok és Kanada barátságával. Kapcsolataik a Függetlenségi Nyilatkozat napjaihoz nyúlnak vissza, amikor a 13 gyarmat egy helyet szabadon hagyott a tizennegyedik gyarmat, Kanada számára, amely nem akart csatlakozni forradalmához. Azóta több mint másfél évszázad telt el úgy, hogy Kanada bármikor is megkísérelte volna elfoglalni ezt az üres helyet. Másrészt a két szomszéd közötti politikai, gazdasági és katonai kapcsolatok olyan szorossá váltak, hogy a háború elképzelhetetlen köztük. Észak-Amerika erkölcsi egysége első számú tényező lett a világpolitikában, anélkül, hogy Kanada formálisan csatlakozott volna az Egyesült Államokhoz. Ha az Amerikai Egyesült Államok úgy döntött volna, hogy a szövetség megalakításánál megvárja Kanada csatlakozását, akkor az soha sem jött volna létre. Ám az amerikaiak előnyben részesítették a csonka szövetségi államot kontinensük dezorganizációjával szemben, és a történelem igazolta őket.

A kontinentális föderációval szembeni legnyomósabb érv az, hogy előbb vagy utóbb Németország uralma alá kerülne. Hiszen nélkülözhetetlen egyesítése után Németország 70 millió lakosa állna szemben 48 millió olasszal és 42 millió franciával. Ez az indok akkor lenne döntő, ha államszövetségről lenne szó. Hiszen egy államszövetségben valószínűleg a legerősebb hatalom játszaná a vezető szerepet.

Az új érvelés a szövetségi állami megoldás mellett szól, mert – miként a svájci példa mutatja – csak ez vetne véget minden nemzeti rivalizálásnak. Svájcban 72%-os, erős német nyelvű többség létezik a román nyelvű Svájc kisebbségeivel szemben. De ez az alemann (népvándorlás kori germán törzs – a szerk.) többség gyakorlatilag jelentéktelen, mert soha sem hat ki a politikai, gazdasági és szociális területre. A berni parlamentben persze vannak ideológiai ellentétek, de nincs ellentét az alemann és a román Svájc között.

Svájcban germán többség érvényesül. A Károly-szövetségben azonban a germán elem állandóan kisebbséget alkotna. Ez a német kisebbség fontos szerepet fog játszani

kulturális téren, de szociális, gazdasági és politikai területen kevésbé. Hiszen az európai parlamentben a pártharcok nem nemzeti jellegűek lesznek. Nem lesz „német párt”, sem „francia”, sem „olasz”, hanem egy keresztény irányultságú, egy szocialista, egy kommunista és egy liberális párt lesz. A németek soha sem fognak egységesen szavazni, hanem mindig azon ideológiai csoport elvei szerint, amelyhez tartoznak. E parlament élén nemzetek feletti kormány állna, az európai hadseregre és gazdaságra támaszkodva. Egy ilyen rendszer teljesen és véglegesen gátat vetne minden nemzeti hegemóniának.

Az atlanti paktum megkötése jelentősen megkönnyíti a kontinentális szövetségi állam létrehozását, hiszen a Brit-szigetek számára a paktum véget vetett az ellenük egyesülő kontinens évszázados rémálmának, II. Fülöp napjaitól kezdve Adolf Hitlerig. Az atlanti paktum révén a kontinentális államok végre Anglia szövetségesei lettek, az Amerikai Egyesült Államok garanciája mellett.

E nagy változás egyik első következménye megmutatkozott az utolsó Európa-gyűlésen, amikor egyes brit küldöttek kijelentették, hogy Nagy-Britanniának nem lenne ellenvetése a kontinentális föderáció megkötésével szemben. Ezek a férfiak megértették, hogy a világtörténelem új fejezete kezdődött, s hogy Nagy-Britannia nemzeti érdeke, hogy önmaga és a szovjet világ között egy baráti és szövetséges nagyhatalmat lásson beékelve, amely saját erejéből és Amerika támogatásával védené a La Manche-csatorna partjait az inváziótól és a támadásoktól.

Az atlanti paktum másik következménye, hogy véglegesen eltemetődött Európa eszméje, amely harmadik erőként áll Amerika és Oroszország között. A jövőben csak két világhatalom létezik: az Atlanti és az Orosz-Kínai Unió.

A Nyugat népei tudatában vannak annak, hogy közös veszéllyel állnak szemben, s végre emlékeznek kultúrájuk közös gyökereire: a szabad személyiség görög eszményére és az emberi testvériség keresztény eszményére. Ezáltal az Atlanti-óceán napjaink Földközi-tengere. Ez az Atlanti Unió hamarosan teljessé válik, s Latin-Amerika és Afrika nemzeteinek belépését szorgalmazza.

Európa és Amerika együttműködésének az egyenjogúság és az egyensúly elvein kell nyugodnia. Az egyesült Amerika a nem egységes európai államokkal egyesülve utóbbiakat csatlósokká fokozná le. És elképzelhetetlen, hogy e népek egyidejűleg Amerika barátai és csatlósai lennének. Csak egy erős és egységes Európa, Amerikával a teljes egyenjogúságon alapuló szövetségesként lenne háborúban és békében annak barátja és szövetségese.

Ma lehetetlen megjósolni, hogy az Atlanti Unió Eurafrika-Pánamerika kettős szövetséggé, vagy Európa-Amerika-Commonwealth hármas szövetséggé fejlődik-e. Ha az utóbbi valósul meg, akkor a Commonwealth lenne a híd a két kontinens között, amelynek hídfőit Nagy-Britannia és Kanada alkotná. Mindenesetre ma a kontinentális Európa unióját Nagy-Britanniával az atlanti paktum és az Európa Tanács garantálja. Ez a kölcsönös kapcsolatok kiindulópontja.

Ha megalakul a Károly-szövetség, Anglia megtalálná a kompromisszumos formát, amely lehetővé tenné számára, hogy csatlakozzon a szövetséghez anélkül, hogy hozzá tartozna. Britannia géniusza a kompromisszumok zsenije: kompromisszumot talált a

protestantizmus és a katolicizmus, a monarchia és a köztársaság között. Kétségtelenül találni fog egy paradox formát, amely lehetővé teszi Nagy-Britanniának, hogy egyszerre legyen európai és nem európai hatalom.

Miközben Európa egyesülése formájáról vitázik, Koreában kitört a háború a két világ között. Amerika nagyvonalú és hősies segítsége a megtámadott Dél-Koreának megváltoztatta a világ képét, és talán elhárította a világháború közvetlen veszélyét. Hiszen mostantól kezdve biztos, hogy Amerika minden európai állam segítségére sietne, amelyik támadás áldozatává válik; és hogy minden támadó automatikusan háborúba bonyolódna az Amerikai Egyesült Államokkal.

A múltból és Sztálin jelleméből arra lehet következtetni, hogy aligha veszi magára ennek kockázatát. Hiszen Sztálin sem nem hazardőr, sem nem megszállott. Okos államférfi, körültekintő és elővigyázatos. Megvan minden reménye, hogy kormányzási idejét az érinthetetlen hatalom és az összehasonlíthatatlan dicsőség légkörében fejezze be – azzal a feltétellel, ha elkerüli a háborút Amerikával. Hiszen ez a háború, átmeneti orosz sikerek után, kétségtelenül Oroszország pusztulásával, a bolsevizmus bukásával és Sztálin tragikus halálával végződne.

Egy olyan okos férfi, mint Sztálin, nem fog elkövetni ekkora őrültséget. Meghódította Kínát anélkül, hogy megkockáztatott volna egy háborút. Meg fogja próbálni, hogy ezt a mesterművet Indiában és Európában is megismételje. A koreai amerikai invázió utáni magatartása megnyugtat bennünket a háborús veszély tekintetében. Úgy tűnik ugyanis, hogy Sztálin tisztában van az Amerika elleni háború végzetes következményeivel, amelyet nem akar kockáztatni. Másrészt ő kívül áll minden presztízskérdésen, amely oly sok államférfit háborúba taszított. A Vasfüggöny révén a külföldi propagandától védve abban a helyzetben van, hogy alattvalói szemében minden diplomáciai vereséget a béke oltárán hozott áldozattá és a szovjet pacifizmus győzelmévé alakíthat.

Megelőző háború vagy Amerika részéről indított támadás elképzelhetetlen.

Ezáltal nagyok az esélyek, hogy elkerülhető a harmadik világháború – legalábbis addig, amíg Sztálin él. Ezért Sztálin halála a nagy veszély, amely Európa jövője felett lebeg. Ha utóda becsvágyóbb lesz, mint ő, és kevésbé bölcs; ha késztetve érzi magát arra, hogy hódításokkal erősítse meg rendszerét; ha megpróbálná háttérbe szorítani Lenin és Sztálin dicsőségét; ha természetét tekintve impulzív vagy egzaltált lesz – akkor a világháború veszélye ismét akuttá válik.

Ezért Európának mindenre fel kell készülnie és időben ki kell építenie a tartós béke legbiztosabb garanciájaként egy legyőzhetetlen katonai hatalmat, és rögtön össze kell fognia, hogy készen álljon az eljövendő sorsdöntő órára.

Ebben a sötét képben felfénylik a remény: a Schuman-terv. Ez az új francia kezdeményezés a jövendő Európai Szövetségi Állam kiindulópontjának ígérkezik.

Az Európai Egyesült Államokhoz vezető út, amelyet az Európa Tanács alapszabálya meggátolt, a Schuman-terv által ismét megnyílt. Ez a terv ugyanis, ha korlátozottan is, de igazi szövetségi rendszert követel: nemzetek feletti végrehajtó hatalommal, parlamentáris ellenőrzéssel és Legfelsőbb Bírósággal. Fontos, hogy a hat résztvevő

állam elismerte a nemzeti szuverenitási jogok átruházásának elvét a nemzetek feletti Főhatóságnak.

Ha megvalósul a Schuman-terv, akkor szabad a pálya a résztvevő államok föderációja előtt. Lehetetlen ugyanis, hogy a szövetségi elv a szénre és az ércre korlátozódjon. Ezek a problémák bér- és árkérdéseket, mezőgazdasági és valutaproblémákat, és végül politikai, szociális és katonai kérdéseket vetnek fel. A Schuman-terv így arra hivatott, hogy Károly-szövetséggé és az Európai Egyesült Államok magjává fejlődjön.

Ha minden erőnkkel közreműködünk a Schuman-terv megvalósításán annak minden következményével együtt, akkor a közeljövőben elérjük nagy célunkat: az Európai Szövetségi Államot.

E program kettős feladat elé állít bennünket:

1. az Európa Tanács erősítendő a nemzeti parlamentek többségi határozataival az európai konzultatív gyűlés határozatainak megvalósítása érdekében;
2. a Schuman-terv alapján elő kell készíteni a kontinentális föderációt, szoros szövetségben Nagy-Britanniával az Európa Tanács és az Atlanti Paktum keretei között.

E program végrehajtásához a parlamenti többségek támogatását igényeljük. Ez megköveteli az Európai Parlamenti Képviselők Uniójának átszervezését. Jelenlegi szervezetünk ugyanis az Európa Tanács előtti évekből származik. Azóta döntő módon részt vett annak megvalósításában, és kinőtte régi szervezeti formáját. Ma arról van szó, hogy keresztül vigyük radikális föderációs programunkat, amely az Interlaken-tervben fogalmazódott meg.

Amióta brit barátaink nem hagynak kétséget afelől, hogy se kívánságuk, se lehetőségük nincs az európai föderációban való részvételre, arra kényszerülünk, hogy az Európai Egyesült Államokat új alapokon valósítsuk meg. A Schuman-terv azzal a bizonyossággal szolgál számunkra, hogy ez a cél nem utópisztikus.

Haladjunk tehát előre, bátorsággal és elszántsággal, hogy Konstanz döntő szakasz legyen az Európai Egyesült Államok felé vezető úton!

(Fiziker Róbert fordítása)

Forrás: Jacobsen, Hans-Adolf [Hrsg.]: *Europa. Dokumente zur Frage der europäischen Einigung.* R. Oldenburg Verlag, München, 1962. 614–621.